

Pašvaldību sociālās palīdzības piešķiršanas principi un valsts līdzfinansējums GMI un dzīvokļa pabalsta nodrošināšanai

**Pašvaldību sociālo dienestu vadītāju sanāksme
2009.gada 3.decembrī**

LM Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības departaments
- Maruta Pavasare
LM Finanšu un attīstības departaments – Lilita Cīrule



Būtiskākie grozījumi Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā

(Saeimā pieņemti 2009.gada 29.oktobrī, stājās spēkā 1.decembrī)

- novērtējot ģimenes ienākumus (no 2009.gada 1.decembra līdz 2011.gada 31. decembrim), tiek ņemts vērā arī ģimenes valsts pabalsts. Savukārt ienākumos neskaitāmajā summā tiek iekļauti tikai pirmie 50 Ls no vecāku pabalsta līdzšinējo 100 Ls vietā (*5.panta 2.daļa*);
- izslēgts regulējums par sociālajā dienestā strādājošo SD speciālistu skaitu (*10.panta 2.daļa*);
- paredzēts valsts līdzfinansējums pašvaldībām garantētā minimālā ienākuma (GMI) līmeņa un dzīvokļa pabalsta izmaksai (*13.panta 1.prim. daļa*);
- noteikts, ka pašvaldība var atzīt par trūcīgu arī tādu ģimeni, kurai ir parādsaistības (*33.panta 2.daļa*);
- uz naudā izmaksāto sociālās palīdzības pabalstu nevar vērst piedziņu (*34.panta 2.daļa*; papildu Civilprocesa likuma 596.pantā noteiktajam);
- papildus obligātajiem pabalstiem pašvaldības savos saistošajos noteikumos var noteikt arī citus pabalstus, bet tikai pamatvajadzību nodrošināšanai (*35.panta 3.daļa*)



Normatīvie akti:

- Ministru kabineta 2009.gada 3.marta noteikumi Nr.214 „Noteikumi par ģimenes vai atsevišķi dzīvojošas personas atzīšanu par trūcīgu” (**MK Nr.214**);
- Ministru kabineta 2009.gada 17.jūnija noteikumi Nr.550 „Kārtība, kādā aprēķināms, piešķirams, izmaksājams pabalsts garantētā minimālā ienākumu līmeņa nodrošināšanai un slēdzama vienošanās par līdzdarbību” (**MK Nr. 550**);
- Ministru kabineta 2009.gada 22.septembra noteikumi Nr.1070 “Noteikumi par garantēto minimālo ienākumu līmeni” (**MK Nr.1070**);
- Ministru kabineta 2009.gada 3.novembra noteikumi Nr.1251 “Noteikumi par valsts budžeta līdzekļu piešķiršanu pašvaldībām garantētā minimālā ienākumu līmeņa pabalsta un dzīvokļa pabalsta izmaksām” (**MK Nr.1251**)



Izmaiņas GMI pabalsta realizācijā

GMI līmenis no 2009.gada 1.oktobra personai mēnesī:

- 40 lati pilngadīgām personām;
- 45 lati bērniem;

Pašvaldība saistošajos noteikumos var noteikt:

- Pabalsta saņēmējiem, kuriem visi apgādājamie nepilngadīgi, (*MK Nr. 550 6.punkts*) - piemaksu GMI līmeņa apmērā;
- Pensionāriem un personām ar invaliditāti - GMI līmeni 90 latu apmērā (*MK Nr. 1070 3.punkts*)



Dzīvokļa pabalsta realizācija (1)

Likums “Par palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā”:

- pabalsts dzīvojamās telpas īres maksas un maksas par pakalpojumiem, kas saistīt ar dzīvojamās telpas lietošanu, segšanai (*3.panta 5.punkts*);
- pašvaldības dome nosaka **maznodrošinātā** ienākumu līmeni (*14.panta 6.daļa*)

Likums “Par dzīvojamo telpu īri”:

īrnieku kategorijas, kurām vispirms jānodrošina palīdzība (*36.prim. pants*):

- 1) pensijas vecuma persona vai persona, kura darbnespējīga invaliditātes dēļ;
- 2) persona, ar kuru kopā dzīvo vismaz viens nepilngadīgs bērns

Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības (SPSP) likums:

- sociālo palīdzību piešķir **trūcīgām** un **maznodrošinātām** ģimenēm (personām) (*32.pants*);
- sociālais dienests pēc ienākumu un materiālās situācijas izvērtēšanas lemj par sociālās palīdzības pabalsta piešķiršanu (*36.panta 1.daļa*)



Dzīvokļa pabalsta realizācija (2)

Pašvaldībai saistošajos noteikumos jānosaka, ka :

pabalstu piešķir par **trūcīgām** vai **maznodrošinātām** atzītām ģimenēm (personām):

- īres un komunālo maksājumu segšanai;
- malkas iegādei;
- citiem ar dzīvokļa maksājumiem saistīto izdevumu segšanai.

1. variants:

Pabalstu piešķir uz trim vai sešiem mēnešiem, ņemot vērā mājsaimniecības, ienākumus, **GMI līmeni** un **izdevumus** par mājokli un/vai malkas iegādi.

2. variants:

Piešķir **konkrētu summu** personai vai mājsaimniecībai mēnesim vai sezonai



Pašvaldība saistošajos noteikumos var noteikt:

Ka parādsaistības, tai skaitā hipotekārais kredīts mājoklim, nav šķērslis ģimenes atzīšanai par trūcīgu - *SPSP likuma 33.panta 2.daļa un MK Nr.214 18.punkts*;

- Kādi īpašumi papildu netiek vērtēti, nosakot atbilstību trūcīgas ģimenes (personas) statusam - *MK Nr.214 20.punkts*;
- Lai vērtētu atsevišķi dzīvojošu apgādnieku palīdzētspēju, tam jābūt speciāli atrunātam saistošajos noteikumos - *MK Nr.214 20.punkts*



Speciālistu biežāk uzdotie jautājumi par trūcīgā statusa noteikšanu (MK Nr.214)

1) Vai pašvaldības sociālās palīdzības pabalsti jāņem vērā ienākumos?

Sociālā palīdzība ir valsts sociālās drošības sistēmas sastāvdaļa un tās mērķis ir sniegt materiālu atbalstu personām, kuras nesaņem pietiekamus ienākumus no darba vai palīdzību no sociālās apdrošināšanas sistēmas un valsts sociālajiem pabalstiem, t.i., kuras „izkritušas cauri” valsts sociālās drošības tīklam

Valsts sociālās drošības sistēma = valsts sociālā apdrošināšana + valsts sociālie pabalsti + sociālie pakalpojumi un pašvaldību sociālās palīdzības pabalsti

Pašvaldības sociālās palīdzības pabalstiem nav „jādublē” valsts sociālie pabalsti, bet sociālā palīdzība jāpiešķir likumā noteikto **pamatvajadzību** (*ēdiens, apģērbs, mājoklis, veselības aprūpe, obligātā izglītība*) nodrošināšanai



Speciālistu biežāk uzdotie jautājumi par trūcīgā statusa noteikšanu (MK Nr.214)

2) Kā novērtēt klienta ienākumu un īpašumus?

Noteikumos nosauktās lietas (16., 17. un 19.punktā) nav uzskatāmas par īpašumu, parādsaistībām, naudas uzkrājumiem šo noteikumu izpratnē un **jāizslēdz no izvērtēšanas** (LLPA piedāvājums iekļaut 17.p. hipotekāro kredītu vienīgā mājokļa iegādei, kurā ģimene dzīvo – to var noteikt saistošajos noteikumos)

Pārējās lietas, izņemot tās, kuras šo noteikumu izpratnē nav jāizvērtē, ir pakļautas izvērtēšanai

Piemēram: transportlīdzeklis, kurš personas īpašumā ir **ilgāk par 10 gadiem**, netiek vērtēts;

Ja transportlīdzeklis personas īpašumā ir **5 gadus**, tiek vērtēts, vai to ģimene izmanto ikdienas vajadzību nodrošināšanai vai peļņas gūšanai☺)



Speciālistu biežāk uzdotie jautājumi par trūcīgā statusa noteikšanu (MK Nr.214)

3) Kādos gadījumos noteikt trūcīgā statusu trim mēnešiem un kādos - sešiem mēnešiem?

TRĪS MĒNEŠI:

ja ģimenē vismaz viens darbspējīgs, kā arī bērns, pensionārs, persona ar invaliditāti

SEŠI MĒNEŠI:

bērns;

persona ar invaliditāti;

pensionārs



Speciālistu biežāk uzdotie jautājumi par trūcīgā statusa noteikšanu (MK Nr.214)

4) Kā piemērot MK noteikumu 15.punktu?

Piemēram: Personas ienākumi *septembrī, oktobrī, novembrī* – 180 lati mēnesī

Atlaists no darba pēc paša vēlēšanās *30.novembrī*

Nosakot atbilstību trūcīgas personas statusam un aprēķinot GMI pabalstu *decembrim, janvārim un februārim, iepriekšējo mēnešu ienākumi netiek ņemti vērā*

Bezdarbnieka pabalsts tiek saņemts *februārī* – aizpildot nākamo iztikas līdzekļu deklarāciju *martā*, tiek ņemts vērā bezdarbnieka pabalsts

Piezīme: decembrī un janvārī (kad personai nav tiesību uz bezdarbnieka pabalstu) klientam var piedāvāt darba praksi ar 100 latu stipendiju.



Speciālistu biežāk uzdotie jautājumi par GMI pabalsta aprēķināšanu (MK Nr.550)

5) Ienākumi tiek vērtēti par pēdējiem trim mēnešiem un GMI pabalsts piešķirts trim nākamiem mēnešiem:

Piemēram: persona *novembrī* piedalījies darba praksē ar stipendiju 100 latu apmērā;
iepriekš ienākumi nav bijuši.

Aprēķinām, ka personas ienākumi *septembrī, oktobrī, novembrī* vidēji bijuši 33,33 lati mēnesī.

GMI pabalsta apmērs *decembrim, janvārim, februārim* ir

$$P = 40 \text{ (GMI līm.)} - 33,33 \text{ lati (I)} = \mathbf{6,67 \text{ lati}}$$

Ja persona turpina darba praksi, tā saņem arī 100 stipendiju.



Speciālistu biežāk uzdotie jautājumi par GMI pabalsta aprēķināšanu (MK Nr.550)

6) Kā noteikt piemaksu GMI pabalsta saņēmējam, kuram visi apgādājamie nepilngadīgi?

Piemēram: Pašvaldība saistošajos noteikumos nosaka, ka pabalsta saņēmējam, kurš viens audzina divus bērnus, tiek noteikta ikmēneša piemaksa pie GMI pabalsta 40 latu apmērā

Pabalsta saņēmēja ienākumi *septembrī, oktobrī, novembrī* vidēji bijuši 33,33 lati mēnesī. Aprēķinātais GMI pabalsta apmērs *decembrim, janvārim, februārim* ir

$$P = (45 \times 2) + 40 \text{ (GMI lim.)} - 33,33 \text{ lati (I)} = \mathbf{96,67 \text{ lati}}$$

Izmaksājamā GMI pabalsta apmērs:

$$P = 96,67 \text{ lati} + 40 \text{ lati} = \mathbf{136,67 \text{ lati mēnesī}}$$

Ja pabalsta saņēmējs turpina darba praksi, ģimene saņem arī **100 stipendiju + DZĪVOKĻA PABALSTU**



Speciālistu biežāk uzdotie jautājumi par GMI līmeni (MK Nr.1070)

7) Vai tiesību aktos ir noteikts **maksimālais GMI pabalsta apmērs**?

GMI pabalsta apmērs tiek aprēķināts **kā starpība** starp GMI līmeņu summu mājsaimniecībai un mājsaimniecības kopējiem ienākumiem

GMI pabalsta apmēru var samazināt par līdzdarbības pienākumus **ļauprātīgi** nepildošās personas GMI līmeni



Speciālistu biežāk uzdotie jautājumi par GMI līmeni (MK Nr.1070)

8) Vai GMI pabalsta apmērs bija jāpārrēķina, ja tas piešķirts, piemēram septembrī ?

GMI līmenis no 2009.gada 1.oktobra pašvaldībām bija jāpaaugstina visiem GMI pabalsta saņēmējiem, neatkarīgi no pabalsta piešķiršanas laika

Ministru kabinets nav paredzējis, ka norma stāsies spēkā vēlāk, jo Sociālās drošības tīkla stratēģija (š.g. 8.septembrī apstiprināta valdībā) paredz sniegt palīdzību iedzīvotājiem jau 2009.gada ceturtajā ceturksnī

Ja GMI pabalsts piešķirts pirms 1.oktobra, pašvaldībām bija jāveic tā pārrēķins



Speciālistu biežāk uzdotie jautājumi par ĢVP

9) Vai ģimenei jāpārrēķina ienākumi pēc 1.decembra, kad SPSP likums paredz ņemt vērā ienākumos ģimenes valsts pabalstu (ĢVP)?

Likumdevējs *SPSP likuma* pārejas noteikumos ir paredzējis normu, ka grozījums 5.pantā **nav attiecināms** uz personām, kurām līdz š.g.1.decembrim piešķirts **trūcīgā statuss** un tātad **nav arī jāpārrēķina GMI pabalsts.**



Speciālistu biežāk uzdotie jautājumi par sociālās palīdzības piešķiršanas procesu pašvaldībā (1)

Atbilstoši SPSP likuma 11.pantā (5. un 6.punkts) noteiktajam – sociālā dienesta uzdevumi ir:

- 1) **sniegt sociālo palīdzību** (atbilstoši pašvaldības saistošajos noteikumos noteiktajam);
- 2) **administrēt pašvaldības budžeta līdzekļus**, kas novirzīti sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības sniegšanai

Atbilstoši SPSP likuma 10.pantam 2.daļai – sociālais dienests ir iestāde

Atbilstoši Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1.panta 3.punktā noteiktajam –

iestāde ir institūcija, kura darbojas publiskas personas vārdā un kurai ar normatīvo aktu noteikta kompetence valsts pārvaldē, piešķirti finansu līdzekļi tās darbības īstenošanai un ir savs personāls



Speciālistu biežāk uzdotie jautājumi par sociālās palīdzības piešķiršanas procesu pašvaldībā (2)

- Sociālais dienests vai sociālā darba speciālists **pieņem lēmumu – izdod administratīvo aktu** (*Administratīvā procesa likuma 67.pants*) atbilstoši pašvaldības saistošajos noteikumos noteiktajam un informē personu (*rakstiski, mutiski vai citādi*) par šo lēmumu (*Administratīvā procesa likuma 70.panta 1.daļa*);
- Saistošajos noteikumos vēlams **apstiprināt veidlapu**, kurā “neregulētas attiecības” ar pašvaldības grāmatvedību – sociālo pabalstu izmaksu saraksts (*ar kuru personu “citādi” informē par pieņemto lēmumu*);
- Saistošajos noteikumos var *noteikt*, kā **sociālā dienesta sociālā darba speciālisti (profesionāļu komisija)** pieņem lēmumu “*nestandarta*” gadījumos, kuri nav tieši neregulēti saistošajos noteikumos;
- Sociālais dienests (ar SD vadītāja parakstu) **atteikuma gadījumā** (SPSP likuma 12.panta 1.daļas 2.p.) rakstveidā informē personu par pieņemto lēmumu;



Administratīvā procesa likums

Administratīvā akta galvenās sastāvdaļas (67.panta 2.daļa):

- 1) iestādes nosaukums un adrese - *SD veidlapa*;
- 2) adresāts – vārds, uzvārds, dzīvesvieta;
- 3) iesniedzēja prasījums – *iesnieguma īss pārstāsts*;
- 4) SD (*komisijas*) un iesniedzēja viedokļi un argumenti, ja tādi ir izteikti;
- 5) faktu konstatējums;
- 7) piemēroto tiesību normu uzskaitījums - *norāde uz normatīvā akta pantu, tā daļu, punktu vai apakšpunktu, kurā noteiktas personas tiesības uz attiecīgo pašvaldības pakalpojumu, kā arī noteiktas SD tiesības pieņemt attiecīgu lēmumu*;
- 8) iesniedzējam piešķirtās, apstiprinātās vai noraidītās tiesības;
- 9) norāde, kur un kādā termiņā SD izdoto administratīvo aktu var **apstrīdēt** (*saistošajos noteikumos jānorāda, ka SD izdotu administratīvo aktu (lēmumu) var apstrīdēt pašvaldības domē*).



Administratīvā procesa likums

SD izdota administratīvā akta apstrīdēšana (77.pants)

Iesniegumu par administratīvā akta apstrīdēšanu *lēmuma adresāts (iesnieguma iesniedzējs)* **iesniedz** rakstveidā vai mutvārdos iestādei, kura izdevusi administratīvo aktu - **SD**.

Ja iesniegums izteikts mutvārdos, *SD* to tūlīt noformē rakstveidā un iesniedzējs paraksta.

Šo iesniegumu **septiņu dienu laikā nosūta** izskatīšanai augstākai iestādei – **pilsētas vai novada domei**.



Administratīvā procesa likums

SD izdota administratīvā akta apstrīdēšanas termiņš (79.pants)

Administratīvo aktu *lēmuma adresāts* var apstrīdēt **viena mēneša laikā** no tā spēkā stāšanās dienas,

Ja rakstveidā izdotajā administratīvajā aktā nav norādes, kur un kādā termiņā to var apstrīdēt, – *lēmumu var apstrīdēt viena gada laikā* no tā spēkā stāšanās dienas.



Administratīvā procesa likums

Novada domes lēmums par apstrīdēto SD administratīvo aktu (81.pants)

Novada dome izskata lietu vēlreiz pēc būtības kopumā (*SD lēmumu*) vai tajā daļā, uz kuru attiecas iesniedzēja iebildumi – rūpīgi jāizvērtē, vai klientu nepieciešams aicināt piedalīties domes sēdē, īpaši ja tiek izskatīti sensitīvi jautājumi (?)

Novada dome ar savu lēmumu var:

- 1) atstāt SD administratīvo aktu negrozītu;
- 2) atcelt SD izdoto administratīvo aktu;
- 3) atcelt SD izdoto administratīvo aktu kādā daļā;
- 4) izdot satura ziņā citādu administratīvo aktu;
- 5) konstatēt, vai administratīvais akts, kurš jau zaudējis spēku (*APL 82.pants*), ir bijis tiesisks vai prettiesisks.

Novada dome savā administratīvajā aktā norāda kur un kādā termiņā to var **pārsūdzēt** – *norāda administratīvās rajona tiesas attiecīgo tiesu namu (nosaukumu un adresi).*



Novada/pilsētas pašvaldības pieprasījums valsts budžeta līdzekļu piešķiršanai sociālās palīdzības pabalstiem (MK Nr.1251)

Pieprasījuma 1.punktā norādītajai informācijai ir jāsakrīt ar Valsts kases „Valsts budžeta un pašvaldību budžeta pārskatu informācijas sistēmā” ievadīto informāciju atbilstošajā ekonomiskās klasifikācijas kodā (Valsts kases pārskatu sistēmas 1.pielikums).

Rādītājs	Izmaksāts LVL	Īpatsvars % no kopā sociālās palīdzības pabalstiem izmaksātās summas
Sociālās palīdzības pabalsti kopā (budžeta izdevumu klasifikācijas kodi (turpmāk – EKK) 6250, 6260, 6270 un 6320, 6350, 6360), tai skaitā:	10 000,00	100
garantētā minimālā ienākumu līmeņa pabalsts (EKK-6260; 6350)	5 000,00	50
dzīvokļa pabalsts (EKK-6360; 6270)	3 000,00	30
pārējie pašvaldības sociālās palīdzības pabalsti	2 000,00	20



Novada/pilsētas pašvaldības pieprasījums valsts budžeta līdzekļu piešķiršanai sociālās palīdzības pabalstiem (MK Nr. 1251)

Pieprasījuma 2.punktā valsts budžeta līdzekļu sociālās palīdzības pabalstu izmaksu nodrošināšanas aprēķins - paskaidrojums

Rādītāji	Izmaksātās summas pārskata periodā – oktobrī (1.punkts)	Iepriekšējo periodu (janvāris-septembris) maksājumi pārskata periodā – oktobrī	Pārskata perioda – oktobra maksājumi	Aprēķinātais valsts līdzfinansējums (norāda pieprasījuma 2.punktā)
1	2	3	4(2-3)	5
Garantēta minimālā ienākumu ģimeņa pabalsts (EKK-6260; 6350)	5 000,00	1 000,00	4 000,00	2 000,00 (50% no 1.punktā norādītās summas)
Dzīvokļa pabalsts (EKK-6360; 6270)	3 000,00	500,00	2 500,00	500,00 (20% no 1.punktā norādītās summas)



Novada/pilsētas pašvaldības pieprasījums valsts budžeta līdzekļu piešķiršanai sociālās palīdzības pabalstiem (MK Nr. 1251)

Pieprasījuma 2.punktā aizpildāmā informācija

2. Pamatojoties uz Ministru kabineta 2009.gada 3.novembra noteikumiem Nr.1251 "Noteikumi par valsts budžeta līdzekļu piešķiršanu pašvaldībām garantētā minimālā ienākumu līmeņa pabalsta un dzīvokļa pabalsta izmaksām" (turpmāk – noteikumi), lūdzu piešķirt valsts budžeta līdzekļus sociālās palīdzības pabalstu izmaksu nodrošināšanai

2 500,00 (divi tūkstoši pieci simti lati 00 santīmi) latu apmērā,

(summa cipariem un vārdiem)

tai skaitā:

2.1. garantētā minimālā ienākumu līmeņa pabalsta izmaksām

2 000,00 (divi tūkstoši lati 00 santīmi) latu apmērā;

(summa cipariem un vārdiem saskaņā ar noteikumu 2.1.apakšpunktu)

2.2. dzīvokļa pabalsta izmaksām

500,00 (pieci simti lati 00 santīmi) latu apmērā.

(summa cipariem un vārdiem saskaņā ar noteikumu 2.2.apakšpunktu)



Paldies par uzmanību!

Kontaktinformācija: maruta.pavasare@lm.gov.lv, lilita.cirule@lm.gov.lv
tālr.: 67021661; 67021647; fax:67276445

